

Nr 205.

Ankom till riksdagens kansli den 16 juni 1942 kl. 8 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till Krigsrätterna: Avlöningar m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkterna 26—28) föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1942/43 såsom förslagsanslag under rubriken Krigsrätterna beräkna, till Avlöningar 330,000 kronor, till Omkostnader 20,000 kronor och till Ersättning till civila ledamöter i fältkrigsrätter m. m. 50,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 269, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden för den 30 april 1942, under punkterna 1—3 föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för krigsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1942/43, dels ock under rubriken Krigsrätterna för samma budgetår såsom förslagsanslag anvisa, till Avlöningar 279,500 kronor, till Omkostnader 30,000 kronor och till Ersättningar till civila ledamöter i fältkrigsrätter m. m. 70,000 kronor.

1:o) **Krigsrätterna: Avlöningar.** Enligt lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes — vilken lag trädde i kraft den 1 januari 1916 — äro krigsdomstolarna organiserade på olika sätt under fredsförhållanden och under krigsförhållanden. Under tid, då krigsmakten befinner sig på fredsfot, utgöras underdomstolarna vid krigsmakten av regements- och stationskrigsrätter samt särskilda krigsrätter. Från den dag krigsmakten för annat ändamål än övning ställes på krigsfot skall fältkrigsrätt vara underdomstol vid krigsmakten. I mån som krigsmakten återgår till fredsfot, skola fältkrigsrätterna upphöra.

Regements- och stationskrigsrätter samt särskilda krigsrätter utgöras av en krigsdomare såsom ordförande, två militära ledamöter och en auditor. Fältkrigsrätt utgöres av fyra ledamöter, därav tre militära och en civil, av vilka den främste militäre ledamoten enligt gällande lag är rättens ordförande.

Avlöningar och ersättningar till den civila personalen vid regements- och stationskrigsrätterna samt vid de särskilda krigsrätterna bestridas från förevarande anslag, vilket för närvarande är i riksstaten uppfört med ett belopp av 172,500 kronor. För anslagets disposition gäller under innevarande budgetår en av Kungl. Maj:t den 6 juni 1941 fastställd avlöningsstat (statsliggaren sid. 134).

För dispositionen av de i avlöningsstaten upptagna delposterna a)—c) har samtidigt av Kungl. Maj:t fastställts särskilda specialstater att tillämpas under budgetåret (statsliggaren sid. 135 ff.). Såsom framgår av specialstaterna åtnjuta vid regements- och stationskrigsrätterna krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler — för vilka befattningshavare tillika föreskrivits viss stationeringsort — fasta årliga arvoden. Beträffande auditörerna är arvodet till lika belopp fördelat å ersättning motsvarande lön och tjänstgöringspenningar. Auditörerna äga utöver arvodet uppbära visst årligt bidrag till bestridande av med tjänsten förenade expensutgifter. Detta bidrag, som — med bortseende från auditörerna vid en var av stationskrigsrätterna och vid krigsrätterna i Boden — växlar från 100 upp till 200 kronor, tillkom den 1 juli 1919 och har sedan dess utgått med belopp, som endast undergått smärre förändringar. Nyssnämnda auditörer åtnjuta i expensbidrag resp. 300, 300 och 800 kronor.

Med de fasta arvodena var intill den 1 juli 1939 förenad rätt till dyrtidstillägg enligt de för oreglerade verk gällande grunderna. I samband med den vid 1939 års lagtima riksdag genomförda avlöningsrevisionen för det stora flertalet civila löntagare vidtogs även en allmän reglering av sådana med dyrtidstillägg förenade arvoden, vilka utgjorde ersättning för bisysslor. I följd härav bestämdes, att å här ifrågavarande arvoden från och med budgetåret 1939/40 dyrtidstillägg icke vidare skulle utgå. I gengäld blevo arvodena till auditörerna och krigsfiskalerna — vilka samtliga varit i åtnjutande av dyrtidstillägg — genomgående föremål för uppräkning med belopp, som motsvarade dyrtidstillägget vid då gällande index av 162. Krigsdomararvodena bibehöllos däremot i huvudsak oförändrade. Anledningen härtill var, att till vissa krigsdomare icke utgick dyrtidstillägg, beroende på att arvodenas dåvarande innehavare åtnjoto högsta dylikt tillägg redan å andra dem tillkommande avlöningsförmåner. I de fall, där dyrtidstillägg emellertid tidigare åtnjutits å krigsdomararvodet, tillerkändes vederbörande ett personligt arvodestillägg ungefärligen motsvarande det dyrtidstillägg, som utgår vid nyssnämnda indextal. Vid de år 1939 fastställda beloppen hava ifrågavarande arvoden, fränsett vissa av organisatoriska förändringar påkallade jämkningar, sedan dess bibehållits. De nuvarande arvodena växla, i fråga om krigsdomarna från 600 till 2,400 kronor, i fråga om auditörerna från 1,680 till 6,540 kronor samt i fråga om krigsfiskalerna från 360 till 2,340 kronor.

I övriga fall utgår för tjänstgöring i särskild krigsrätt viss gottgörelse. Bestämmelser härom finnas meddelade i förenämnda instruktion för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler (§§ 12, 27 och 45). Dessa bestämmelser innebära att, såvida icke enligt den fastställda avlöningsstaten nämnda tjänstgöring tagits i beräkning vid bestämmande av vederbörandes avlöningsförmåner, något som med nyss angivna undantag icke skett, krigsdomare äger uppbära ersättning med tjugufyra kronor, auditör med fyrtio kronor och krigsfiskal med sexton kronor för varje krigsrättssammanträde eller, därest detta pågått mera än en dag, för varje sammanträdesdag; dock

att, där antalet vid sammanträdet handlagda mål överstiger fem, ersättningen höjes till trettio resp. tjugu kronor åt krigsdomaren och krigsfiskalen samt med tio kronor för varje överskjutande mål t. o. m. nio till auditören. Ersättning enligt nu angivna grunder utgår jämväl för tjänstgöring i regements- eller stationskrigsrätt, då där handläggas mål härrörande från förband som förklarats skola lyda under krigsrätten. — Auditörerna vid särskilda krigsrätterna i Stockholm, å Karlsborg och vid kustflottan åtnjuta dessutom för det arbete utöver tjänstgöringen vid krigsrättssammanträden, som åligger dem, årliga arvoden om resp. 780, 240 och 660 kronor. Bidrag till expenskostnader tillkommer däremot icke auditör vid särskild krigsrätt.

Vid tjänstledighet har krigsdomare, auditör och krigsfiskal att till den som uppehåller tjänsten, i regel vice krigsdomare, vice auditör och vice krigsfiskal, avstå vissa avlöningsbelopp.

Civil ledamot i fältkrigsrätt och krigsfiskal vid sådan krigsrätt äro bibehållna vid de avlöningsförmåner som tillkomma dem i egenskap av auditör resp. krigsfiskal vid fredsorganiserad krigsrätt. För tjänstgöring vid annan fältkrigsrätt än nyss nämnts utgår ersättning till civil ledamot och krigsfiskal med visst belopp för varje sammanträde i enlighet med de regler som, på sätt förut berörts, gälla för auditör och krigsfiskal vid särskild krigsrätt. Endast i sistnämnda fall bestrides ersättningen från det särskilda anslaget till Krigsrätterna: Ersättningar till civila ledamöter i fältkrigsrätter m. m. för närvarande upptaget till 100,000 kronor. Civil ledamot i och krigsfiskal vid fältkrigsrätt för fältförband är vid tjänsteförrättning berättigad till resekostnads- och traktamentsersättning enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet. Den civile ledamoten åtnjuter därjämte gottgörelse för styrkta expensutgifter. Jämväl nu nämnda ersättning och gottgörelse bestridas från det särskilda anslaget till fältkrigsrätterna.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 oktober 1941 har styrelsen för *föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer* — under framhållande av att under nu rådande förhållanden krigsdomstolarnas arbetsbörda så väsentligt ökats att de till dessa domstolars civila personal utgående lönerna och övriga ersättningar icke stode i någon som helst proportion till de föreliggande arbetsuppgifternas omfattning — gjort framställning rörande förbättring av de avlönings- och andra förmåner, som för närvarande äro tillerkända samma personal. I sådant avseende har föreningen ansett, att de nu utgående fasta arvoden till personalen vid regements- och stationskrigsrätterna borde höjas med i allmänhet 100 procent, att dyrtidstillägg å samma arvoden borde få åtnjutas, att auditörerna borde tillerkännas, icke såsom för närvarande allenast expensbidrag, utan full gottgörelse för havda expenser, att dagersättningen för tjänstgöring i särskild krigsrätt samt i regements- och stationskrigsrätt, då därstädes förekommer mål från förband som förklarats skola lyda under krigsrätten, borde väsentligt höjas, samt att viss tids kostnadsfri semester borde tillkomma vederbörande befattningshavare.

Styrelsen för *föreningen Sveriges krigsfiskaler* har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 november 1941 för krigsfiskalernas vidkommande framfört förslag av motsvarande innebörd som krigsdomar- och auditörsföreningen.

Över de föreliggande framställningarna ha, efter remisser, *yttranden* avgivits av krigshovrätten, justitiekanslersämbetet, överbefälhavaren över rikets försvarskrafter och statskontoret ävensom av riksdagens militieombudsman i skrivelser resp. den 26 november, den 3, den 9 och den 13 december 1941 samt den 4 februari 1942.

Genom beslut den 19 december 1941 har Kungl. Maj:t förordnat krigsdomaren, rådmannen i Stockholm Halvar Lech att biträda inom justitiedepartementet vid den fortsatta utredningen av frågan om revision av avlöningsbestämmelserna för den civila personalen vid krigsdomstolarna. Enligt departementschefens uppdrag har inom departementet i utredningsarbetet deltagit t. f. expeditionschefen C. G. Bruno. *Utredningsmännen* — till vilka de i ärendet gjorda framställningarna, de däröver avgivna utlåtandena och visst genom departementets försorg införskaffat statistiskt material överlämnats — ha i en den 7 april 1942 dagtecknad promemoria avgivit yttrande och förslag i ämnet.

I särskilda tabeller, vilka såsom bilagor fogats till statsrådsprotokollet, ha utredningsmännen upptagit — förutom antalet sammanträden under år 1941 samt antalet under nämnda år behandlade mål och ärenden vid då förefintliga regements- och stationskrigsrätter — dels nu utgående arvoden och dels de arvoden som föreslås av utredningsmännen. I de sålunda uppgjorda specialstaterna ha utredningsmännen — i anledning av propositionen (nr 210) angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter — uppfört sex nya regementskrigsrätter, vilka beräknats träda i verksamhet under budgetåret 1942/43, nämligen en för Kalmar flygflottilj, en för Älvsborgs kustartilleriregemente samt de återstående för Skånska luftvärnskåren, Göteborgs luftvärnskår, Sundsvalls luftvärnskår och Luleå luftvärnskår. Fyra nya krigsdomarbefattningar föreslås inrättade samt fem nya auditörsbefattningar och fyra nya krigsfiskalsbefattningar. Förutom denna utökning av organisationen ha däri vidtagits vissa jämkningar.

Sammanfattningsvis må rörande specialstaterna nämnas, att enligt utredningsmännens förslag krigsdomarnas arvoden skulle sammanlagt uppgå till 74,400 kronor eller 41,480 kronor mera än den nuvarande arvodessumman, som — bortsett från de personliga arvodestilläggen — är 32,920 kronor. Av ökningen kunna emellertid belopp om tillhoppa 3,600 kronor anses belöpa å utökningen av krigsrättsorganisationen. Den ökning som skulle innebära förbättring av befattningshavarnas förmåner uppgår således till 37,880 kronor eller i förhållande till nu utgående arvodesbelopp 115 procent. — Sammanlagda beloppet av arvoden åt auditörer vid regements- och stationskrigsrätter skulle komma att utgöra 134,100 kronor. För närvarande är motsvarande summa 90,140 kronor. Denna har således ökat med 43,960 kronor, varav emellertid 6,180 kronor belöpa å utökningen av krigsrättsorganisationen. Uttryckt i procent uppgår den återstående ökningen om 37,780 kronor till nära 42 procent av den nu utgående arvodessumman. — Krigsfiskalernas arvoden skulle komma att uppgå till sammanlagt 55,260 kronor, vilket jämfört med den nu utgående arvodessumman, som är 35,160 kronor,

innebär en ökning med 20,100 kronor. Av denna ökning belöpa emellertid 2,760 kronor å utökningen av krigsrättsorganisationen. Den återstående ökningen, 17,340 kronor, utgör ungefär 49 procent av nu utgående arvodesbelopp.

I fråga om rätten till ersättning för expenser ha utredningsmännen funnit det för auditörerna framförda kravet om ersättning för de verkliga expensutgifterna i princip riktigt. Utredningsmännen ha emellertid, med anledning av de invändningar som i de avgivna yttrandena framförts mot ett frångående av gällande system med fasta årliga expensbidrag, kommit till det resultat att bidragen borde bibehållas men att auditörerna, i den mån de visade sig för tjänstens utövning ha fått vidkännas utgifter för renskrivning av konceptprotokoll, verkställande av protokollsutskrifter, papper och kuvert samt interurbana telefonsamtal till belopp överstigande expensbidraget, borde efter räkning, som skulle vara attesterad av krigsdomaren, äga utfå jämväl det överskjutande beloppet.

I tabellen rörande auditörernas avlöningsförmåner ha utredningsmännen upptagit de belopp som ansetts böra utanordnas i expensbidrag. Bidragen ha utmätts efter arbetsbördans storlek och ha föreslagits till 1,500 kronor för auditören i Boden samt i övrigt till belopp från 75 till 400 kronor. Sammanlagt utgöra de föreslagna beloppen 11,675 kronor. De för närvarande utgående bidragen ha således höjts med i genomsnitt nära 100 procent. Fasta expensbidrag föreslås av utredningsmännen skola utgå jämväl till auditörerna vid särskilda krigsrätterna i Stockholm, å Karlsborg och vid kustflottan med belopp av respektive 150, 50 och 200 kronor. Dylikt bidrag har däremot icke föreslagits till auditören vid särskilda krigsrätten i Göteborg, vilken krigsrätt, såsom förut nämnts, ansetts kunna inom kort avvecklas.

För att erfarenhet lättare skall kunna vinnas rörande verkningarna av det nya systemet — vilket enligt utredningsmännen tills vidare torde få betraktas som ett försök att ordna frågan på ett med billighet mera överensstämmande sätt än det nu tillämpade — ävensom för ernående av största möjliga enhetlighet vid prövningen av anspråk på ersättning utöver expensbidragen, har det syntts lämpligast att befattningshavarnas räkningar å expensersättning prövades av Kungl. Maj:t.

Rörande krigsfiskalföreningens begäran om ersättning till krigsfiskalerna för vissa deras expenskostnader ha utredningsmännen uttalat, att det icke finnes någon anledning till att dessa i förevarande hänseende skulle vara sämre ställda än auditörerna. Utredningsmännen föreslå fördenskull att krigsfiskalerna berättigas till ersättning för styrkta utgifter i tjänsten för renskrivning, papper och kuvert samt interurbana telefonsamtal. Liksom i fråga om auditörerna ha fasta expensbidrag ansetts böra utanordnas även till krigsfiskalerna med rätt för vederbörande, i den mån han visar sig för tjänstens utövning ha fått vidkännas utgifter för nyss angivna ändamål till belopp överstigande bidraget, att efter räkning, som skall vara attesterad av krigsdomaren, hos Kungl. Maj:t utfå gottgörelse för överskjutande kostnader.

I tabellen rörande krigsfiskalernas avlöningsförmåner har för varje befattningshavare upptagits det belopp, som ansetts böra tillkomma honom i expensbidrag. Bidragen, vilka beräknats i förhållande till arbetsbördans storlek, ha utmätts till belopp från 30 till 150 kronor. Sammanlagt utgöra de 2 605 kronor.

Utredningsmännen ha vidare funnit skäligt, att, med hänsyn till den försämring penningvärdet undergått sedan år 1923, de nämnda år fastställda ersättningarna för tjänstgöring vid särskild krigsrätt och vid regements- och stationskrigsrätt i det fall som omförmäles i 5 § tredje stycket lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes underginge förhöjning sålunda, att ersättningen till krigsdomare bestämmes till 30 kronor för varje sammanträde med förhöjning till 40 kronor, därest antalet vid sammanträdet handlagda mål överstiger fem, samt för auditör till 50 kronor med förhöjning med 10 kronor för varje mål över fem, dock att den sammanlagda ersättningen till auditör icke må överstiga 100 kronor, varjämte motsvarande höjning av ersättningen till krigsfiskal för nu ifrågavarande tjänstgöring bör äga rum.

I anledning av utredningsmännens promemoria har *statskontoret*, efter remiss, avgivit yttrande den 27 april 1942.

Häri har statskontoret — under påpekande att utredningsmännens förslag i fråga om krigsdomarna innebure en genomsnittlig förhöjning av arvodena med 115 procent mot 42 procent för auditörerna och 49 procent för krigsfiskalerna — förklarat sig icke kunna biträda förslaget i vad det rörde krigsdomarna. Enligt ämbetsverkets mening borde de för dessa föreslagna arvodesbeloppen nedsättas så att höjningen i förhållande till utgående grundarvoden genomsnittligt begränsades till högst 50 procent. Beträffande ämbetsverkets yttrande i övrigt hänvisas till propositionen sid. 34 och 35.

Departementschefen har i fråga om förslaget till förbättrade avlöningsförmåner till krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler för egen del anfört följande.

Efter det de fasta arvoden, som utgå till den civila personalen vid regements- och stationskrigsrätterna, vid 1939 års lagtima riksdag — med anledning av borttagandet av det tidigare å arvodena utgående dyrtidstillägget — senast voro föremål för översyn, har på grund av allmänt kända förhållanden inträtt en högst väsentlig ökning i nämnda personals arbetsbörda, en ökning som, enligt vad jag inhämtat, alltjämt gör sig med oförminskad styrka gällande. Med hänsyn härtill och till arbetets ofta synnerligen ansvarsfulla natur framstå de åt sagda personal för närvarande utmätta arvodena såsom alltför låga. En förbättring av avlöningsförmånerna för ifrågavarande befattningshavare finner jag därför, i likhet med de förslagsställande föreningarna, de hörda myndigheterna och utredningsmännen, i nuvarande läge ofrånkomlig, detta hellre som på sätt i ärendet påpekats dessa befattningshavare redan under mera än två år utan arvodesförbättring haft att bära en från år till år stegrad arbetsbörda.

Det förslag till arvodesreglering, som framlagts av de särskilda utredningsmännen och som i huvudsak uppgjorts med hänsyn till det sistförflutna

årets arbetsbörda, finner jag i och för sig väl avvägt och ägnat att läggas till grund för en beräkning av det erforderliga anslagsbehovet under nästkommande budgetår. Med anledning av statskontorets erinringar mot förslaget i vad det avser krigsdomararvodena, föranlättes jag särskilt framhålla, att den år 1939 skedda arvodesregleringen endast avsåg att hålla befattningshavarna skadeslösa för bortfallandet av dyrtidstillägg, i den mån de tidigare varit i åtnjutande av sådant tillägg. Någon avvägning av arvodenas inbördes storlek med hänsyn till befattningshavarnas dåvarande arbetsbörda skedde sålunda icke. Den nu föreslagna arvodesregleringen är däremot väsentligen föranledd av de förskjutningar i arbetsbördan som inträtt under de senaste åren. Vid sådant förhållande finner jag vad statskontoret i denna del av ärendet anfört icke innefatta bärande skäl att i den utsträckning statskontoret ifrågasatt frångå utredningsmännens förslag. En viss jämkning nedåt i de av utredningsmännen ifrågasatta krigsdomararvodena torde dock böra företagas. Arvodena till dessa befattningshavare synas mig skäligen böra bestämmas till sammanlagt tre fjärdedelar av vad utredningsmännen föreslagit, varvid kostnaden för samtliga arvoden för krigsdomarna skulle komma att rymmas inom ett belopp av 55,800 kronor mot av utredningsmännen föreslagna 74,400 kronor. Det av statskontoret framförda förslaget, att — därest en omorganisation av fästningspolisen i Boden genomföres i överensstämmelse med av tillkallade sakkunniga avgivet förslag — särskilda arvoden ej skulle utgå för uppdragen som krigsfiskal och vice krigsfiskal vid krigsrätterna därstädes, finner jag efter samråd med cheferna för försvars- och socialdepartementen icke böra genomföras.

Då arbetsbördan vid krigsdomstolarna sedan hösten 1939 mångdubblats, får den föreslagna arvodesförbättringen — låt vara att tjänsterna äro att anse såsom bisysslor — ändock anses såsom måttfull. Väl kan, vad krigsdomarna beträffar, ökningen, som för dem uppgår till icke fullt 70 procent, förefalla hög, men härvid bör till en början beaktas, att dessa befattningshavare hittills varit i arvodeshänseende särskilt missgynnade. Därutöver motiveras den jämförelsevis stora arvodeshöjningen av det allmännas intresse att för de betydelsefulla krigsdomartjänsterna alltjämt kunna påräknas sådana väl kvalificerade krafter från de allmänna underdomstolarna, vilka hittills stått till förfogande, men vilka, därest arvoden alltjämt skulle stå i uppenbart missförhållande till ansvar och arbetsbörda, kunna befaras draga sig tillbaka.

I vad mån de sålunda föreslagna arvoden böra utgå jämväl under efterföljande budgetår kan ej nu avgöras, utan arvodesfrågan måste, såsom utredningsmännen framhållit, bedömas efter de växlande förhållandena. Till nästkommande års riksdag torde sålunda en omprövning av arvoden böra företagas, grundad på ytterligare ett års erfarenheter och på fullständigare statistiskt material än det som nu kunnat förebringas. Därjämte bör, såsom av utredningsmännen jämväl framhållits, frågan om förändrad organisation av auditörstjänsten i Boden bliva föremål för fortsatt uppmärksamhet.

Den utbyggnad av krigsrättsorganisationen, som utredningsmännen föreslagit och som i huvudsak betingas av motsvarande förstärkning av försvarsorganisationen, föranleder från min sida ingen erinran.

Å ifrågavarande arvoden bör, på sätt i ärendet enstämmigt framhållits, dyrtidstillägg alltjämt icke utgå, särskilt som utredningsmännen i sitt av mig tillstyrkta förslag tagit hänsyn till penningvärdets försämring, vilket bland annat kommit till uttryck däri att i arvoden å krigsdomarna inarbetats de till vissa av dem nu såsom kompensation för mistat dyrtidstillägg utgående personliga arvodestilläggen.

Den av mig förordade arvodesregleringen skulle, såsom av det nyss sagda och förberörda Bil. D—F framgår, draga en kostnad av sammanlagt omkring

(55,800 + 134,100 + 55,260 =) 245,200 kronor mot, med bortseende från de personliga arvodesstilläggen, omkring (32,920 + 90,140 + 35,160 =) 158.200 kronor för närvarande. Ökningen utgör 87,000 kronor eller 55 %, därvid emellertid bortsetts från den merkostnad som tillkommit i anledning av erforderlig utbyggnad av organisationen. Tages hänsyn till sistnämnda förhållande, stannar ökningen vid 74,400 kronor eller 47 %.

Framhållas må slutligen, att samtliga de nu ifrågasatta arvodesförhöjningarna icke få betraktas annat än som förslagsvis angivna. Därest riksdagen beviljar den ökning i anslaget, som betingas av dessa förhöjningar, lär det tillkomma Kungl. Maj:t att vid fastställande av nya specialstater för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler inom ramen för anslaget vidtaga de jämkningar som av organisatoriska eller andra skäl kunna finnas påkallade. Därvid bör givetvis särskilt beaktas vad då kan gälla i fråga om den förstärkta försvarsberedskapen.

I fråga om rätten till ersättning för expenser ställer jag mig tveksam till utredningsmännens förslag, enligt vilket gottgörelse skulle utgå icke såsom för närvarande i form av visst bidrag utan för de verkliga utgifterna. Jag vill emellertid icke motsätta mig att en sådan anordning tillämpas under nästa budgetår. Av praktiska skäl lär det därvid, såsom utredningsmännen föreslagit, vara lämpligt att i fråga om auditörerna ordna ersättningsfrågan så, att de fasta expensbidragen bibehållas men att befattningshavarna berättigas att därutöver erhålla gottgörelse för styrkta merutgifter. En följd härav blir att de fasta bidragen, såsom även framgår av utredningsmännens förslag, måste sättas jämförelsevis låga. Beträffande krigsfiskalerna, vilka jämväl böra erhålla full gottgörelse för sina utgifter i tjänsten, synes med hänsyn till de obetydliga belopp, som här i allmänhet kunna ifrågakomma, icke erforderligt att upprätta någon särskild expensbidragsstat, utan synas dessa befattningshavare böra hänvisas att direkt efter räkningar komma gottgörelse för sina expenskostnader. Jag tillstyrker alltså, att auditör skall vara berättigad att, i den mån han visar sig för tjänstens utövning hava fått vidkännas utgifter för renskrivning av protokoll, utskrift av protokoll, papper och kuvert samt interurbana telefonsamtal till belopp överstigande expensbidraget, efter räkning som skall vara attesterad av krigsdomaren utfå gottgörelse för överskjutande kostnader. Beträffande krigsfiskal förordar jag, att han erhåller motsvarande förmån i fråga om på enahanda sätt styrkta utgifter för renskrivning, papper och kuvert samt interurbana telefonsamtal. I motsats till utredningsmännen håller jag före, att Kungl. Maj:t icke behöver betungas med prövningen av de inkomna räkningarna utan att densamma kan anförtros åt den myndighet som har att utbetala vederbörandes arvode, eller sålunda, i fråga om befattningshavare med stationeringsort i Stockholm, statskontoret och, beträffande övriga befattningshavare, vederbörande länsstyrelse. Vad sålunda föreslagits gäller närmast regements- och stationskrigsrätterna, men detsamma bör äga motsvarande tillämpning å auditör och krigsfiskal vid särskild krigsrätt.

Kostnaderna för expensbidrag bestridas för närvarande från arvodesposten till auditörerna i krigsdomstolarnas avlöningsstat. Då expensutgifterna för framtiden skola helt täckas av statsmedel, böra från och med nästa budgetår dessa utgifter överföras till anslaget för bestridande av krigsrätternas omkostnader. Jag återkommer därför under följande anslagpunkt till frågan om den för ändamålet erforderliga medelsanvisningen.

Mot den av personalföreningarna ifrågasatta, av flertalet myndigheter och utredningsmännen tillstyrkta ökningen i ersättningsbeloppen till krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler för tjänstgöring vid sammanträde med särskild krigsrätt ävensom vid sammanträde med regements- och stationskrigs-

rätt i det fall, som omförmäles i 5 § tredje stycket lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes, synes mig icke förefinnas anledning till erinran. Oavsett att här ifrågavarande arvoden alltid ansetts böra stå i viss relation till de fasta arvodena, kräver nämligen billigheten, att med hänsyn till penningvärdets fall sedan år 1923, då arvodesbeloppen senast fastställdes, den ganska måttliga höjning av desamma som nu föreslagits kommer till stånd. Härvid synes mig beträffande krigsfiskalerna det högre sammanträdesarvodet liksom hittills böra utgå, så snart antalet mål överstiger fem och då med det av utredningsmännen föreslagna beloppet av 25 kronor oberoende av antalet överskjutande mål. I instruktionen för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler bör vidtagas sådan ändring, att nu förefintlig tvekan om rätt till sammanträdesarvode jämväl för det fall att vid regements- eller stationskrigsrätt handlagts mål från såväl det ordinarie som det underställda förbandet undanröjes. Den föreslagna arvodeshöjningen medför vidare, därest den godtages, vissa jämkningar i instruktionens bestämmelser om avdrag vid tjänstledighet och ersättning för vikariat.

Vad angår frågan om rätt till semester åt krigsrätternas civila personal, finner jag mig, då tjänsterna i fråga hava karaktär av bisysslor, av principiella skäl förhindrad tillstyrka att dylik förmån tillerkännes vederbörande. Frånvaron av rätt till semester torde emellertid böra beaktas, då det gäller att bedöma skäligheten av de tidigare av mig förordade arvodesförhöjningarna.

Vad i övrigt föreslagits beträffande bestämmelser i instruktionen för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler, eller att vid förordnande å vakant auditörsbefattning den förordnade skall erhålla samtliga med tjänsten förenade avlöningsförmåner, att krigsfiskal tillägges rätt till rese- och traktamentsersättning för alla resor i tjänsten, samt att nu förefintlig möjlighet till partiell ledighet med bibehållen avlöning alltjämt hålles öppen, föranleder från min sida i princip ingen erinran.

Vid anslagsberäkningen för nästkommande budgetår ha de olika posterna i avlöningsstaten beräknats från de sålunda angivna förutsättningarna.

Med hänsyn till möjligheten av att ytterligare nya fredsförband utöver de beräknade kunna komma att under budgetåret uppsättas, ha delposterna till arvoden åt krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler, såsom för närvarande är fallet, ansetts böra bestämmas förslagsvis. Härvid förutsättes, att posternas belopp skola överskridas endast av nämnda anledning, därvid samma ersättningsgrunder skola tillämpas som vid redan befintliga motsvarande förband.

Den avsevärda ökningen i krigsrätternas arbetsbörda motiverar en förbättring i avlöningsförmånerna för den civila personalen. Vad departementschefen i detta avseende anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet vill emellertid understryka, att frågan, i vad mån de sålunda av utskottet tillstyrkta arvodena böra utgå jämväl under efterföljande budgetår, ej nu kan avgöras, utan arvodesfrågan måste, såsom departementschefen framhållit, bedömas efter de växlande förhållandena. Utskottet ansluter sig alltså till departementschefens uppfattning, att en ny omprövning av arvodena, grundad på ytterligare ett års erfarenheter och på fullständigare statistiskt material än det som nu kunnat förebringas, bör företagas till nästkommande års riksdag.

Utskottet.

Den förstärkning av försvarsorganisationen, som ligger till grund för förslaget om utbyggnad av krigsrättsorganisationen, har tillstyrkts av tredje särskilda utskottet. Vid sådant förhållande och då statsutskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i nu ifrågavarande del, torde jämväl nämnda utbyggnad böra genomföras.

Kungl. Maj:ts anslagsberäkningar ha icke heller givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för krigsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

| | | |
|--|--------|---------|
| a) Arvoden åt krigsdomare, <i>förslagsvis</i> | kronor | 55,800 |
| b) Arvoden åt auditörer, <i>förslagsvis</i> | » | 134,100 |
| c) Arvoden åt krigsfiskaler, <i>förslagsvis</i> | » | 55,300 |
| d) Vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i> | » | 2,500 |
| e) Tillfälliga ersättningar åt civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna, <i>förslagsvis</i> | » | 3,200 |
| f) Ersättning till personal vid särskilda krigsrätter m. m., <i>förslagsvis</i> | » | 28,600 |

Summa kronor 279,500;

b) till *Krigsrätterna: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 279,500 kronor.

2:o) **Krigsrätterna: Omkostnader.** Detta nu föreslagna anslag motsvaras i innevarande budgetårs riksstat av anslaget till Krigsrätterna: Reseersättningar, å 5,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas medelsbehovet för reseersättningar uppgå till 10,000 kronor. Ersättningarna för auditörernas och krigsfiskalernas utgifter, vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag från och med nästa budgetår skola bestridas från detta anslag, beräknas uppgå till 20,000 kronor.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Krigsrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

3:o) **Krigsrätterna: Ersättningar till civila ledamöter i fältkrigsrätter m. m.**
Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats 100,000 kronor för ändamålet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Krigsrätterna: Ersättningar till civila ledamöter i fältkrigsrätter m. m.* för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 70,000 kronor.

Stockholm den 16 juni 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Torsten Ström, Sven Larsson, Heiding, Karl Andersson, Björkman, Gustaf Iwar Anderson, Ekströmer, Persson* i Skabersjö och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Persson* i Falla, *Isacsson, Hansson* i Rubbestad, *Holmdahl, Andersson* i Malmö, *Aqvist, Lindholm*, fru *Alvén* och herr *Åkerström*.
